

ВПЛИВ АГРОТЕХНІЧНИХ ФАКТОРІВ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ

**Шостака А.М.,
здобувач СВО «Магістр»
факультету агротехнологій та екології**

**Науковий керівник –
Баган А.В., кандидат сільськогосподарських наук, доцент**

Значення пшениці у продовольчій безпеці України важко переоцінити, оскільки вона є основною хлібною культурою країни.

Важливе і агротехнічне значення пшениці як доброго попередника для інших сільськогосподарських культур. Кількісне і якісне поліпшення виробництва зерна пшениці м'якої озимої в Україні має забезпечуватись, передусім, за рахунок добору найбільш високопродуктивних сортів і повнішої реалізації їх генетичного потенціалу.

Сорт – один з головних чинників сталого виробництва зерна пшениці озимої. Для вирощування пшениці м'якої озимої використовують передусім сильні, а також цінні сорти, що відрізняються високою потенційною врожайністю, чутливістю до добрив і змін агротехніки, комплексною стійкістю до шкідливих факторів (перезимівля, посуха, вилягання, хвороби та інше), що дають сильне або цінне за якістю зерно.

Значення фактору сорту у підвищенні врожаю зерна пшениці озимої постійно зростає. Експериментально доведено, що підвищення врожаю на 50-55 % зумовлено комплексом агротехнологічних заходів, і на 25-30 % – біологічними особливостями сорту. Внесок сорту в досягнутий за останні 25-30 років рівень врожаю пшениці озимої в Україні становить 45-50 %, у країнах Західної Європи – 60 %, США – 27 %. На сучасному етапі розвитку сільського господарства, під час впровадження нових технологій вирощування зернових культур, значення сорту збереглося. Сорт залишається не тільки засобом підвищення врожайності, а й стає чинником, без якого неможливо реалізувати досягнення науки і техніки. У сільськогосподарському виробництві сорт виступає як біологічна система, яку не можна нічим замінити [3, 4].

Вирощування високопродуктивних сортів, здатних найбільш повно використовувати умови високого агрофону, різко підвищує економічну ефективність внесення добрив і зрошення та прискорює тим самим окупність капіталовкладень, і є найдоступнішим і найдешевшим способом збільшення виробництва всіх сільськогосподарських культур.

За даними Селекційно-генетичного інституту – НЦНС, віддача від нового сорту спостерігається у перші 1-2 роки після його впровадження, до 0,7 т/га приросту порівняно зі «старими» сортами, які використовують у виробництві протягом тривалого періоду.

Вже через 18-20 років врожайність навіть високопродуктивного сорту рідко буде перевищувати врожайність нового.

Встановлено, що сорти з високим генетичним потенціалом продуктивності відрізняються і підвищеними вимогами до технології їх вирощування [2].

У зоні нестійкого зволоження Правобережного Лісостепу для реалізації потенційних можливостей сучасних сортів однією з основних умов одержання високих і стабільних урожаїв з високою якістю зерна є достатні запаси продуктивної вологи в ґрунті як на час сівби пшениці, так і після відновлення весняної вегетації - від виходу в трубку до кінця наливу зернівки. Вони визначають агрохімічні, агрофізичні та біологічні властивості ґрунту, забезпечують ріст і розвиток рослин, формування елементів структури врожаю.

Значний вплив на вміст вологи в ґрунті в передпосівний період пшениці мають попередники. У Лісостепу попередниками пшениці озимої протягом багатьох років були зайнятий пар, конюшина на один укіс, горох, вико-овес, кукурудза на зелений корм та ін. [1].

Таким чином, сучасні високопродуктивні сорти пшениці озимої відзначаються підвищеними вимогами до родючості ґрунту, вмістом вологи та його чистотою щодо бур'янів. У зв'язку з цим зростає роль попередників під час вирощування таких сортів.

Попередники для пшениці озимої підбираються з урахуванням зони вирощування, структури посівних площ, реакції сортів на них. У посушливих та напівпосушливих південних районах пшеницю висівають озиму, насамперед, після тих попередників, які найменше висушують кореневмісний шар ґрунту та створюють сприятливі умови водозабезпечення сходів після обробки; у північних районах достатнього зволоження попередниками є ті, які забезпечують оптимальні строки сівби, мають сприятливий поживний режим ґрунту та мінімальну його засміченість бур'янами.

Список використаних джерел:

1. Десятник Л. М. Вплив попередників, системи удобрення та основного обробітку ґрунту на урожайність озимої пшениці в Степу України / Л. М. Десятник, Д. А. Коцюбан // Бюл. Ін-ту зерн. госп-ва УААН. – 2008. – № 33-34. – С. 117-120.
 2. Жемела Г. П. Урожайність та елементи продуктивності селекційного матеріалу пшениці озимої (*Triticum aestivum* L.) та взаємозв'язок між ними / Г. П. Жемела, А. В. Баган // Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин. – 2007. – № 6. – С. 59–66.
 3. Уліч О. Л. Нова генерація сортів пшениці озимої / О. Л. Уліч // Пропозиція. – 2006. – № 7. – С. 46–49.
 4. Черенков А. В. Сорти і біологічні особливості озимої пшениці при вирощуванні її в умовах Степу України / А. В. Черенков, В. Г. Нестерець, А. Д. Гирка [та ін.]. // Бюл. Ін-ту зерн. госп-ва УААН. – 2007. – № 31-32. – С. 11-19.
-